

Editura NEUMA
Strada Libertății, nr. 188
Apahida, Județul Cluj

Editor: Andrea H. Hedeș
Coperta și DTP: Gelu Iordache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Mandelshtam, Osip Emilevich

Scara neagră: poeme / Osip Mandelștam;
trad., pref., tab. cronologic și note de Leo Butnaru. -

Apahida: Neuma, 2019
ISBN 978-606-8975-36-8
I. Butnaru, Leo (ed. șt.)
821.161.1

Osip Mandelștam

SCARA NEAGRĂ

POEME

Traducere, prefață, tabel cronologic și note de
Leo BUTNARU

Editura
NEUMA

Cuprins

Înfloritul toiag de migdal / 5

Poeme / **15**

Silentium / **18**

Scoica / **21**

Luteranul / **24**

Ay-Sofia / **25**

Notre-Dame / **26**

Bach / **27**

Amiralitatea / **28**

Ahmatova / **30**

Toiagul / **33**

Odă lui Beethoven / **34**

Abatele / **37**

Păiuș / **42**

Amurgul libertății / **48**

Tristia / **49**

Theodosia / **52**

Rândunica / **55**

Concert la gară / **60**

Ploiță în Moscova / **64**

Veac / **65**

Cel care-a găsit o potcoavă / **67**

Parisul / **71**

1 ianuarie 1924 / **73**

„Din cortul străzii întunecate...” / **77**

Armenia / **78**

Leningrad / **84**

Lamarck / **91**

Ariosto (1) / **93**

Ariosto (2) / **95**

Octave / **97**

(Versuri în memoria lui Andrei Belii) / **102**

Cernoziom / **105**

Nașterea zâmbetului / **110**

Roma / **129**

Tabel cronologic / 135

mort nelibertate", se stingea într-o baracă tăinuită printre brazi
Extremului Orient...

Mandelștam invocase necurmat imaginea *pendulului fatal*,
în anii '30, cei mai grei din ursita sa, scriind în poemul „Miez
de noapte în Moscova”:

*„Eu voi ridica greutatea din sticlă
A ceasului de bucătărie ce-aleargă peste poate.
Să vezi deja cât de aspru e timpul..*

.....
*Las-o, nu implora, nu te jelui! Țist!
Să nu scâncești –
au de aia intelectualii din popor
Își scofâlciseră ciubotele, pentru ca acum eu să-i trădez?
Noi vom muri ca infanteriștii,
Dar nu vom proslăvi nici răpitor, nici zilier, nici minciună”.*

Să ne amintim de „mormântul în văzduh” al poetului. Acolo
– unde? – există, probabil, o transparentă piatră tombală pe
care, de asemenea translucid, precum cu o rază de soare, sau
de lună, stea nocturnă, e scris, alb pe alb, ceea ce în cer în-
seamnă și negru pe negru; e scris următorul epitaf al Poetului
Osip Emilevici Mandelștam: „*Nu voi proslăvi nici răpitor, nici zi-
lier, nici minciună*”. Asta – totdeauna, dar mai ales când biblicul
toiag de migdal dă în floare.

Leo BUTNARU

Poeme

* * *

Pe suprafața de email siniliu-pal,
Ce-i de imaginat doar în aprilie,
Pinii crengile și le ridicau regal,
Pe nesimțite se trecea de chindie.

Cu ozor în relief, și mărunț, mărunț,
Încremeni plasa atât de subțire,
Cum pe faianță de blid foarte demult
Desenul conturat din linii și fire,

Pe când drag artist prea îngândurat
Îl trece și pe sticla cu luciri clare,
În conștiința forței-clipită – zburat
În a morții tristă și adâncă uitare.

1909

* * *

Mi-i dat un trup – ce-aș face cu el în lume,
Atât de unitar și de al meu anume?

Pentru bucuria de-a respira și a trăi
Cui îmi ordonezi, mărite, a-i mulțumi?

Eu sunt floare, dar tot eu și grădinar,
În temnițele lumii nu-s un solitar.

A veșniciei sticlă deja e aburită
De respirul meu, căldura mea tihnită.

Pe ea se-așternură criptice ozoare
De nedescifrat în vremi și-ntre hotare.

Să treacă lasă clipa – tulbur semn ciudat –
Modelul este tainic și de neanulat.

1909

* * *

Despre nimica nu mai e de vorbit,
Nimic de învățat – nicio povară,
Și trist este și atât de îndrăgit
Prea întunecatul suflet de fiară.

De nimic pe nimenea nu învață
Și deloc nu știe să și vorbească,
Înoată ca delfinu-n dimineață
Pe căruntețea de spumă lumească.

1909

* * *

Când se întâlnesc lovitură cu lovitură
Și chiar peste mine, fatal,
Pendulul neobosit se clatină – nervură
Vrând a-mi fi destin ideal.

Cum rotește vârtelnița, brutal se va opri
Și va cădea neamânat –
Imposibil a ne-ntâlni, dar nici a ne feri
Unul de altul nu ni-i dat.

Ascuțite ozoare-ntre ele se împletesc,
Și tot mai alert, mai strașnic
Otrăvitele săgeți deja se și pregătesc
În arcuri de trib sălbatic.

1910

Silentium

Ea încă nu s-a născut pe lume,
E muzică, e verb neîntinat,
De-aceea este lanțul necurmat
Între toate cele vii, oriunde.

Calm respiră pieptul întinsei mări,
Dar ziua-i dement de luminoasă,
Ca și liliacul de pe masă
În vas cu negre-pale irizări.

Buzelor mele fie-le dată
Casta muțenie din timp primat
Ca notă cristalină ce-a vibrat
Pe când se născu imaculată.

Rămâi spumă, Afrodita mării,
Verb, în muzică te re-ntrupează,
Suflet de suflute te jenează –
Puls de la pornirea ființării!

1910, 1935

* * *

Din vertijul feroce, mâlos-lipicios
Eu am crescut trestie fremătătoare –
Pasional și tandru, și nesățios
Respirând viață fără-autorizare.

Și mă înclin adânc de nimeni observat
În frigurosul și umedul adăpost,
De foșnetul sumar și scurt întâmpinat –
Al clipelor toamnei în fugarul lor rost.

Ferice-s de obida necruțătoare
Și-n viața asemeni c-un vis neîmplinit
Invidiez în taină pe fiecare,
De fiecare în taină – îndrăgostit.

1910

* * *

Săracă rază cu rece măsură
Cerne lumină-n pădurea umedă.
Eu tristețea, ca pe-o pasăre sură,
O duc atent în inimă, plătândă.

Ce aş face cu pasărea rănită?
Pământul amuți, precum în moarte.
Din cețoasa clopotniță umbrită
Cineva a scos clopotele toate.

Și a rămas orfană în infinit
Nălțimea fără glas, neauzită,
Precum un turn albicios învăluit
În negură grea și tihnă-ndoită...

Dimineață, tandrețe în nesfârșit,
Semi-realitate și semi-vis,
Uitare cu sete de nepotolit,
Gânduri chemându-se-n necuprins...

1911

Scoica

Posibil, nu ai nevoie de mine,
Noapte; din agitatul lumii hău,
Ca pe o scoică fără perlă-n sine
Eu am fost aruncat pe țărmul tău.

Îți spumegi talazul, nepăsătoare,
Și cânți etern ne-mpăcat, în răspăr;
Însă vei îndrăgi, prețuitoare
Al inutilei scoici neadevăr.

Pe nisip alături te vei așeza
Pe pologul de alge amare,
De ea pentru totdeauna vei lega
Clopot uriaș în clătinare;

Și pereții goi ai scoicii uitate, –
Ca inima de umbră, pustie casă, –
Îi vei umplea cu a spumei șoapte,
Cu ceață, cu vânt, cu ploaie deasă...

1911